

The Holy See

Po zniesieniu dawnej organizacji trybunałów *Signaturae papalis gratiae et iustitiae*, święty nasz Poprzednik papież Pius X sto lat temu poprzez Konstytucję Apostolską *Sapienti consilio*, wydaną 29 czerwca 1908 r., odnowił lub raczej ustanowił Najwyższy Trybunał Sygnatury Apostolskiej; Konstytucja ta, do której została dołączona *Lex propria Sacrae Romanae Rotae et Signaturae Apostolicae*, odpowiednio zreorganizowała Kurię Rzymską. Tenże Ojciec Święty dnia 6 marca 1912 r. zatwierdził również i usankcjonował *Regulas servandas in iudiciis apud Supremum Apostolicae Signaturae Tribunal*, przyznając im nawet moc i znaczenie *Legis peculiaris* dla Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej; polecił też, aby zostały one ogłoszone i promulgowane w *Actis Apostolicae Sedis* oraz były odtąd wiernie przestrzegane przez wszystkich, których dotyczą.

Określone w ten sposób kompetencje Sygnatury Apostolskiej, zostały poszerzone dnia 28 czerwca 1915 r. przez jego Następcę Ojca Świętego Benedykta XV, w odręcznym piśmie *Attentis expositis*, na usilną prośbę Jego Eminencji Michała Świętego Rzymskiego Kościoła Kardynała Legi, Prefekta Najwyższego Trybunału, a następnie ponownie włączone do *Kodeksu Prawa Kanonicznego*, promulgowanego niewiele później, a mianowicie 27 maja 1917 r., przez tegoż samego naszego Poprzednika.

Przetrwały one prawie niezmienione aż do Konstytucji Apostolskiej *Regimini Ecclesiae universae*, poprzez którą czcigodnej pamięci Ojciec Święty Paweł VI w dniu 15 sierpnia 1967 r. w sposób entuzjastyczny doprowadził do skutku nową organizację Kurii Rzymskiej; ustanowił też w Trybunale Sygnatury Apostolskiej Sekcję Drugą w celu lepszej ochrony fundamentalnych i najważniejszych praw wiernych, a jego zadanie czuwania nad prawidłowym funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości rozciągnął również na sprawy małżeńskie.

Wielkie zmiany tego rodzaju domagały się, aby zostały jak najszybciej zredagowane *Normae Speciales*, które przez tegoż samego Ojca Świętego zostały zaaprobowane *ad experimentum* już 23 marca 1968 r. Zastąpiły one *Regulas servandas* i obowiązywały przez 40 lat w okresie głębokich przemian w prawodawstwie kościelnym.

Sługa Boży Jan Paweł II dnia 25 stycznia 1983 r. promulgował bowiem *Kodeks Prawa Kanonicznego*, 28 czerwca 1988 r. Konstytucję Apostolską *Pastor bonus* oraz 18 października

1990 r. *Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich*.

Po pomyślnym zakończeniu tych wszystkich zmian, należało wreszcie przystąpić do dzieła zredagowania *Legem propriam*, która zgodnie z art. 125 Konstytucji Apostolskiej *Pastor bonus* regulowałaby pracę Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej. Przygotowany projekt *Legis propriae*, Najczcigodniejsi i Najdostojniejsi Ojcowie Najwyższego Trybunału, kierowanego przez Jego Eminencję Augustyna Świętego Rzymskiego Kościoła Kardynała Valliniego, Prefekta tejże Dykasterii, poddali rzetelnej ocenie na Zgromadzeniu Plenarnym w dniach 15 i 16 listopada 2007 r., a poprawiony tekst projektu postanowili przekazać Nam, aby otrzymał apostolskie zatwierdzenie.

I oto zatwierdzone

LEX PROPRIA NAJWYŻSZEGO TRYBUNAŁU SYGNATURY APOSTOLSKIEJ

Tytuł I

ORGANIZACJA I ZADANIA

Rozdział I. Organizacja Sygnatury Apostolskiej

Art. 1. § 1. Najwyższy Trybunał Sygnatury Apostolskiej składa się z zespołu kardynałów i biskupów mianowanych przez papieża; na jego czele stoi Kardynał Prefekt wybrany przez tegoż papieża.

§2. Do grona członków mogą być również zaliczeni inni duchowni, cieszący się dobrą opinią, posiadający doktorat z prawa kanonicznego oraz obdarzeni doskonałą znajomością doktryny kanonicznej.

§3. Najwyższy Trybunał, jeśli nic innego nie zostało zastrzeżone, rozpoznaje sprawy przez kolegia, z zachowaniem uprawnienia prefekta do wniesienia ich na zebranie plenarne Sygnatury.

§4. W czasie wakatu Stolicy Świętej, zarówno prefekt, jak i członkowie ustępują z funkcji.

Art. 2. § 1. Prefektowi pomocą w kierowaniu sprawami i osobami w Sygnaturze Apostolskiej służy sekretarz.

§2. W czasie wakatu Stolicy Świętej sekretarz zajmuje się zwyczajnym zarządzaniem Sygnaturą Apostolską, załatwiając jedynie zwyczajne sprawy; sam zaś wymaga zatwierdzenia przez papieża w ciągu trzech miesięcy od jego wyboru.

Art. 3. W Dykasterii swoją pracę wykonują: rzecznik sprawiedliwości, obrońca węzła, zastępcy rzecznika sprawiedliwości, kierownik kancelarii oraz odpowiednia liczba urzędników i współpracowników. Służą oni jako konsultorzy i referendarze.

Art. 4. Sekretarz, rzecznik sprawiedliwości, obrońca węzła, zastępcy rzecznika sprawiedliwości, jako wyżsi urzędnicy, oraz referendarze są mianowani przez papieża. Urzędnicy i współpracownicy są zatrudniani zgodnie z przepisami *Ogólnego Regulaminu Kurii Rzymskiej*.

Rozdział II. Poszczególne zadania

Art. 5. § 1. Sygnaturą Apostolską zarządza prefekt, który nią kieruje i ją reprezentuje.

§2. Do jego zadań należy przede wszystkim:

1° ustanawianie kolegium sędziów lub zwoływanie zebrania plenarnego Sygnatury, wyznaczanie ponensa i przewodniczenie posiedzeniom sędziów;

2° przewodniczenie Kongresowi i podejmowanie na nim rozstrzygnięć;

3° udzielanie łask i wydawanie dekretów rozstrzygających poza Kongresem.

Art. 6. § 1. Sekretarz, pod władzą prefekta, troszczy się o wykonanie wszystkiego, co wiąże się z przygotowaniem i przeprowadzeniem spraw.

§2. Do jego zadań należy przede wszystkim:

1° przekazywanie przyjętych wniosków oraz innych zagadnień wymagających przebadania;

2° odrzucanie na wstępie rekursów bądź innych wniosków, o ile zachodzi taka okoliczność;

3° wypełnianie zadania audytora;

4° uczestniczenie w posiedzeniu sędziów w celu objaśnienia sprawy, z zachowaniem art. 47 § 2;

5° troska, aby listy i dekryty podpisane przez prefekta lub przez niego osobiście były poprawnie zredagowane;

6° zarządzanie majątkiem.

§3. Zastępuje prefekta, gdy ten jest nieobecny lub ma przeszkodę, z zachowaniem przypadków zarezerwowanych samemu prefektowi.

Art. 7. § 1. Rzecznik sprawiedliwości, którego wspierają przynajmniej dwaj zastępcy, bierze udział w sprawach i sporach odnoszących się do prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

§2. W sprawach sądowych i spornych administracyjnych działa jako organ niezależny na rzecz prawdy i sprawiedliwości; w sprawach zaś karnych i dyscyplinarnych, z upoważnienia prefekta, działa jako powód.

§3. Zastępuje sekretarza, gdy ten ma przeszkodę lub jest nieobecny.

§4. Ustępuje z funkcji po ukończeniu 75 roku życia.

Art. 8. § 1. obrońca węzła ma obowiązek występować w sprawach i czynnościach prawnych, w których chodzi o nieważność świąceń albo nieważność lub rozwiązanie małżeństwa; oprócz przypadków, w których z natury rzeczy jego udział w sposób oczywisty jest wymagany, do sekretarza należy decyzja, czy powinien występować czy też nie, z zachowaniem art. 22.

§2. Z urzędu ma obowiązek wnoszenia i przedstawiania wszystkiego, co w sposób rozumny może być przytoczone przeciw nieważności lub rozwiązaniu.

§3. Ustępuje z funkcji po ukończeniu 75 roku życia.

Art. 9. Do wypełnienia zadań rzecznika sprawiedliwości lub obrońcy węzła w danej sprawie, sekretarz ze słusznej przyczyny, oprócz wyższych urzędników, może mianować referendarzy lub innych biegłych.

Art. 10. § 1. Referendarze, z zachowaniem art. 9, otrzymują zadania konsultorów, którzy przedstawiają wotum w oparciu o wiedzę i doświadczenie na temat przedłożonego problemu.

§2. Referendarze powinni mieć doktorat z prawa kanonicznego oraz odznaczać się prawością życia, roztropnością i biegłością w prawie.

Art. 11. § 1. Kierownik kancelarii kieruje nią pod zwierzchnictwem sekretarza.

§2. Do jego obowiązków należy przede wszystkim podpisywanie dokumentów przeznaczonych do wysłania w imieniu kancelarii, strzeżenie pieczęci Sygnatury Apostolskiej, sporządzanie streszczenia spraw oraz przygotowywanie zlecenia wypłaty lub pobrania.

§3. Z pomocą notariuszy i innych pracowników kancelarii, czuwa ponadto, aby wszystkie dokumenty, które wpływają do Sygnatury, zostały zapisane w rejestrze; aby odnotowano postęp spraw; aby listy, dekrety i reskrypty, przyjęte zgodnie ze zleceniami, były prawidłowo sporządzone

i wysłane; aby dokumenty w archiwum były należycie strzeżone, oraz aby w bibliotece znajdowały się dzieła potrzebne do konsultacji.

§4. Osobiście czuwa nad tym, aby wszystkie decyzje były zbierane, a niektóre z nich, wybrane każdego roku przez prefekta na Kongresie, z inicjatywy Najwyższego Trybunału były publikowane.

Art. 12. § 1. Kierownik kancelarii oraz pozostali notariusze nadają publiczną wiarygodność czynnościom dokonany w ich obecności i własnoręcznym podpisem uwierzytelniają odpisy dokumentów.

§2. Sekretarz może zlecić wypełnienie zadania notariusza pomocnikom kancelarii.

Art. 13. § 1. Notariusze i pomocnicy kancelarii, w poszczególnych zadaniach im powierzonych, sporządzają listy, dekrety i reskrypty oraz referują o stanie prowadzonych spraw.

§2. Notariusz najstarszy nominacją zastępuje kierownika kancelarii, w czasie gdy jest nieobecny lub ma przeszkodę.

Art. 14. Woźni Sygnatury wypełniają również zadanie pośtańców.

Art. 15. Urzędnicy wyżsi, urzędnicy i współpracownicy wyliczeni w schemacie organizacyjnym (*Tabella organica*) Sygnatury Apostolskiej, przypisane im zadania winni wypełniać rzetelnie pod kierunkiem przełożonych.

Rozdział III. obrońcy

Art. 16. § 1. Strony mogą występować w sądzie tylko przez obrońcę, czyli pełnomocnika-adwokata.

§2. Jeśli jednak strona wnosząca rekurs, po tym jak została w tej sprawie powiadomiona, nie zatroszczy się o ustanowienie obrońcy w wyznaczonym terminie ani nie przedstawi odpowiedniego usprawiedliwienia lub nie otrzyma bezpłatnej pomocy, sekretarz uznaje sprawę za umorzoną.

Art. 17. § 1. Obrony w sprawach mogą podejmować się adwokaci Kurii Rzymskiej.

§2. Adwokaci Roty Rzymskiej dopuszczani są ponadto do spraw sądowych, o których mowa w art. 33, oraz do spraw dyscyplinarnych, o których mowa w art. 35, n. 1.

§3. W sprawach spornych administracyjnych, o których mowa w art. 34, prefekt może dopuścić do sprawy adwokatów Roty Rzymskiej, o ile są rzeczywiście w tym przedmiocie biegli, lub, jeśli

istnieje taka potrzeba, innego adwokata, prawdziwie biegłego, mającego doktorat z prawa kanonicznego.

§4. Adwokaci Kurii Rzymskiej zaraz po objęciu swojego urzędu, a pozostali na początku przyjętej sprawy sporno-administracyjnej, zobowiązani są złożyć przysięgę o zachowaniu tajemnicy oraz o rzetelnym i wiernym wypełnianiu zadania.

Art. 18. § 1. obrońca, ze względu na swój urząd, zobowiązany jest strzec praw strony oraz zachować tajemnicę urzędową.

§2. Jego obowiązkiem jest reprezentowanie strony, przedstawianie wniosków albo rekursów, informowanie o przebiegu sprawy, przyjmowanie w jej imieniu powiadomień oraz jej obrona.

Art. 19. § 1. obrońcy mają prawo do odpowiedniego wynagrodzenia.

§2. W razie sporu dotyczącego wynagrodzenia sekretarz, na wniosek strony lub z urzędu, po wysłuchaniu wszystkich zainteresowanych, rozstrzyga sprawę, z możliwością wniesienia rekursu do prefekta i przy zachowaniu art. 35 n. 1 oraz art. 113.

Art. 20. obrońcy na polecenie sekretarza zobowiązani są do świadczenia darmowej obrony, z zachowaniem prawa do rekompensaty, która winna być wypłacona, jeśli zachodzi taka potrzeba, z kasy Najwyższego Trybunału.

Rozdział IV. Zasady działania

Art. 21. Kolegium sędziów składa się z pięciu członków, chyba że prefekt na Kongresie podejmie decyzję, że rekurs od dekretu o odrzuceniu wydanego na Kongresie, o ile tak się zdarzy, winno rozstrzygnąć kolegium złożone z trzech sędziów.

Art. 22. § 1. Prefekt podejmuje decyzje na Kongresie, w którym w obecności kierownika kancelarii udział biorą: sekretarz, rzecznik sprawiedliwości, obrońca węzła i zastępcy rzecznika sprawiedliwości oraz inni, na przykład oddelegowani do wypełnienia zadań rzecznika sprawiedliwości lub obrońcy węzła, w sprawach, które mają być rozpatrywane; na Kongres postanowieniem prefekta mogą być zaproszeni referendarze, których obecność byłaby uznana za pożyteczną.

§2. W nagłym przypadku wystarczy, aby byli obecni, oprócz prefekta i sekretarza lub osoby jego zastępującej, dwaj inni spośród powołanych.

Art. 23. § 1. Prefekt, sędziowie, sekretarz, rzecznik sprawiedliwości i obrońca węzła powinni się powstrzymać od występowania w sprawach w przypadkach, o których mowa w kanonach 1448, §

1 *Kodeksu Prawa Kanonicznego* i 1106, § 1 *Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich*.

§2. Jeśli prefekt powstrzymuje się od występowania w sprawie, jego zadania w sprawie winny być wykonywane przez sekretarza, aż do posiedzenia sędziów, któremu przewodniczy sędzia kardynał pierwszy w porządku święceń i nominacji.

§3. Jeśli sekretarz powstrzymuje się od występowania w sprawie, jego zadania w sprawie winny być wykonywane przez rzecznika sprawiedliwości.

Art. 24. § 1. W tych przypadkach, jeśli sami się nie powstrzymają, strona może ich wyłączyć.

§2. Jeśli prefekt lub inny kardynał ma być wyłączony, strona wnosząca o wyłączenie, po poinformowaniu Sygnatury, przedstawia sprawę papieżowi; w pozostałych przypadkach prośbę o wyłączenie rozpatruje prefekt.

Art. 25. Wszyscy, na początku pełnienia urzędu, wobec prefekta i w obecności notariusza, zobowiązani są do złożenia wyznania wiary, a także przysięgi o zachowaniu tajemnicy oraz o należytych i wiernym wypełnianiu zadania.

Art. 26. § 1. obrońcy, jeśli o to proszą, mogą otrzymać odpis akt, za zgodą sekretarza i po wysłuchaniu zdania rzecznika sprawiedliwości; mają też poważny obowiązek, aby odpis jakichkolwiek akt, ani w całości ani w części, nie został przekazany innym, nie wyłączając stron.

§2. Ogłoszenie, czyli zawiadomienie o decyzjach, ze wszystkimi skutkami prawnymi, dokonuje się poprzez przekazanie lub przesłanie obrońcom ich odpisów.

Art. 27. § 1. Terminy dla czynności procesowych są terminami porządkowymi, chyba że na mocy prawa lub wyraźnego zarządzenia są zawite.

§2. Prawo ustalania terminów zawitych posiada prefekt oraz sekretarz, jeśli jest to konieczne dla szybkiego rozstrzygnięcia sprawy.

§3. Terminy ustalone w niniejszej ustawie uważa się za użyteczne.

Art. 28. § 1. Jeżeli nie zastrzega się inaczej, od dekretu sekretarza, który nie ma charakteru jedynie proceduralnego, przysługuje rekurs, który poparty motywami należy skierować do prefekta w terminie zawitym dziesięciu dni.

§2. Ilekroć od dekretu Kongresu przysługuje możliwość złożenia rekursu do Kolegium, umotywowany rekurs winien być złożony w terminie zawitym dziesięciu dni.

Art. 29. § 1. Do Sygnatury Apostolskiej, oprócz urzędowego języka łacińskiego, należy zwracać się również w powszechnie znanych dzisiaj językach. Jeśli jednak ktoś zwróci się do niej w innym języku, sekretarz może zażądać, aby posługiwał się on językiem powszechnie znany.

§2. Pozostałe wnioski, głosy obrończe i wota winny być przedstawiane w języku łacińskim.

Rozdział V. Koszty i bezpłatna pomoc

Art. 30. § 1. Kongres ustala normy dotyczące kaucji, jaką należy złożyć, kosztów sądowych, honorariów oraz opłat za reskrypty.

§2. Sekretarz może, ze słusznej przyczyny, w poszczególnych przypadkach postanowić co innego w związku z kaucją, jaką należy złożyć lub opłatą, jaką należy wnieść.

§3. W decyzjach postanawia się o kosztach, honorariach i, jeśli jest taka potrzeba, o odszkodowaniach, jakie należy wypłacić.

Art. 31. § 1. Kto prosi o bezpłatną pomoc, jego sprawa powinna cieszyć się prawnym prawdopodobieństwem sukcesu; wnoszący winien przedstawić dowody, na podstawie których będzie można ocenić jego sytuację ekonomiczną.

§2. Prefekt, po wysłuchaniu zdania sekretarza i rzecznika sprawiedliwości, dekretem, albo w całości albo częściowo udziela lub odmawia pomocy.

§3. Od dekretu prefekta nie ma apelacji, lecz strona w ciągu piętnastu dni może zwrócić się z prośbą do tego samego prefekta.

§4. Po przyznaniu bezpłatnej pomocy, sekretarz mianuje obrońcę z urzędu.

Tytuł II

KOMPETENCJA SYGNATURY APOSTOLSKIEJ

Art. 32. Dykasteria, oprócz pełnienia funkcji Najwyższego Trybunału, czuwa nad właściwym funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości w Kościele.

Art. 33. Sygnatura Apostolska rozpoznaje:

1° skargi o nieważność przeciwko decyzjom definitywnym lub mającym moc wyroku definitywnego, wydanym przez Rotę Rzymską;

2° prośby o przywrócenie do stanu poprzedniego przeciwko decyzjom Roty Rzymskiej;

3° rekursy, w sprawach dotyczących stanu osób, przeciwko odmowie ponownego zbadania sprawy przez Rotę Rzymską;

4° zarzuty stronniczości oraz inne sprawy przeciwko sędziom Roty Rzymskiej w związku z czynnościami dokonanymi przy wykonywaniu ich zadania;

5° konflikty właściwości między sądami, które nie podlegają temu samemu sądowi apelacyjnemu, jeżeli prawo nie stanowi inaczej.

Art. 34. § 1. Sygnatura Apostolska rozpoznaje rekursy, złożone w terminie zawitym sześćdziesięciu dni użytecznych, od poszczególnych aktów administracyjnych bądź wydanym przez Dykasterie Kurii Rzymskiej, bądź przez nie zatwierdzonym, ilekroć zrodzi się spór co do tego, czy zaskarżony akt naruszył jakąś ustawę w wyrokowaniu (*in decernendo*) lub w procedowaniu (*in procedendo*).

§2. W takich przypadkach, oprócz decyzji o nielegalności, może również rozpoznać, jeśli domaga się tego strona wnosząca rekurs, sprawę naprawienia szkód poniesionych z tytułu nielegalnego aktu.

§3. Rozpoznaje również inne spory administracyjne, które są jej przedłożone przez Biskupa Rzymu lub przez Dykasterie Kurii Rzymskiej oraz konflikty właściwości między tymi Dykasteriami.

Art. 35. Zadaniem Sygnatury Apostolskiej jest również czuwanie nad prawidłowym funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości, a zwłaszcza:

1° interweniowanie, jeśli jest taka potrzeba, w sprawach dotyczących pracowników sądów, adwokatów lub pełnomocników;

2° rozpatrywanie próśb przedłożonych Stolicy Apostolskiej w celu otrzymania zgody na powierzenie sprawy Rocie Rzymskiej; dyspensy od ustaw procesowych, nie wykluczając Kościołów Wschodnich, lub jakiegóż innej łaski związanej z wymiarem sprawiedliwości;

3° rozszerzanie właściwości sądów niższych instancji;

4° udzielanie, zastrzeżonego Stolicy Świętej, zatwierdzenia sądu apelacyjnego;

5° popieranie i zatwierdzanie erygowania sądów międzydiecezjalnych;

6° rozpoznawanie spraw, które przynależą Sygnaturze Apostolskiej na mocy konwencji zawartych między Stolicą Świętą i Państwami.

Tytuł III

PROCES SĄDOWY

Rozdział I. Przepisy ogólne

Art. 36. Rekurs wnosi się przez wniosek, do którego winna być dołączona uwierzytelniona kopia zaskarżanego wyroku lub dekretu.

Art. 37. Sekretarz prosi o wszystkie akta odnoszące się do sprawy.

Art. 38. Sekretarz troszczy się, aby o wniosku zostali dekretem powiadomieni wszyscy zainteresowani oraz obrońca węgła, jeśli bierze udział w procesie, a także wyznacza termin w celu wybrania obrońcy, jeżeli jest konieczny i z zachowaniem art. 16, oraz termin do dostarczenia pism.

Art. 39. § 1. Po upływie tego terminu, rzecznik sprawiedliwości składa wotum *pro rei veritate*.

§2. Sekretarz troszczy się, aby to wotum, wraz z pismami, o których w art. 38, podać do wiadomości stron, które mają prawo, jeśli chcą, udzielić odpowiedzi w ciągu dziesięciu dni.

§3. Po przyznaniu obrońcy węgła możliwości ponownej odpowiedzi, jako ostatni może wystąpić rzecznik sprawiedliwości.

Art. 40. Prefekt wyznacza dzień na obrady Kongresu i nakazuje poinformować o nim strony.

Art. 41. § 1. Biorąc pod uwagę powyższe, Kongres przyjmuje albo odrzuca rekurs.

§2. O decyzjach Kongresu powiadamia się strony na piśmie.

Art. 42. § 1. Od dekretu o odrzuceniu, jeśli nic innego nie jest w prawie zastrzeżone, przysługuje rekurs do Kolegium Sędziów; o tego rodzaju uprawnieniu strona wnosząca rekurs winna zostać poinformowana w tymże dekrete.

§2. Umotywowany rekurs winien być złożony w terminie zawitym dziesięciu dni.

§3. Strony powinny być poinformowane o wniesionym rekursie, i mogą zgodnie z prawem złożyć swoje uwagi w ciągu dziesięciu dni.

§4. Po przedłożeniu wotum przez rzecznika sprawiedliwości, rekurs jak najszybciej winien być wniesiony do Kolegium, którego decyzja nie podlega już żadnym środkom odwoławczym.

Art. 43. § 1. Po przyjęciu rekursu, sekretarz wzywa wszystkich zainteresowanych do zawiązania

sporu.

§2. Do sekretarza należy, po wysłuchaniu wszystkich zainteresowanych, ustalenie dekretem formuły wątpliwości, kierowanie zgodnie z przepisami prawa instrukcją sprawy, oraz jak najszybsze rozstrzygnięcie spraw wpadkowych, jeśli jakiegokolwiek są.

Art. 44. Po zakończeniu instrukcji, sekretarz, wspierany przez rzecznika sprawiedliwości oraz po wysłuchaniu obrońców stron i obrońcy węzła, troszczy się o sporządzenie *summariusum* sprawy; ponadto zgodnie z przepisami art. 38-39 domaga się od stron odpowiedzi i uwag obrońcy węzła oraz wotum rzecznika sprawiedliwości, a także nakazuje ich notyfikację.

Art. 45. Po udzieleniu odpowiedzi przez strony, obrońcę węzła i rzecznika sprawiedliwości, następuje zamknięcie postępowania w sprawie.

Art. 46. Po spełnieniu tego, co jest wymagane przez prawo, prefekt wnosi sprawę na Kolegium w celu jej rozstrzygnięcia.

Art. 47. § 1. Na zebraniu sędziów sędzia ponens czyli sprawozdawca omawia spór i przytacza argumenty tak za przyjęciem rekursu jak i jemu przeciwne.

§2. Następnie sędziowie, bez udziału innych osób, po kolei przedstawiają wnioski końcowe wraz z uzasadnieniem, tak co do stanu prawnego jak i stanu faktycznego; przekazywane są one na piśmie ponensowi w celu zredagowania wyroku; następnie są dołączane do akt sprawy i objęte tajemnicą.

§3. Po przeprowadzeniu dyskusji, Kolegium podejmuje decyzję, która zapada większością głosów.

§4. Część rozstrzygająca redagowana jest przez ponensa czyli sprawozdawcę na piśmie, podpisywana jest przez poszczególnych sędziów i natychmiast przekazywana jest sekretarzowi.

Art. 48. § 1. Sędzia ponens czyli sprawozdawca jak najszybciej opracowuje tekst decyzji.

§2. Prefekt Najwyższego Trybunału, jeśli zachodzi taka potrzeba, może postanowić, aby prawne i faktyczne uzasadnienie decyzji zostało zredagowane na piśmie przez rzecznika sprawiedliwości.

Art. 49. Jeśli Kolegium Sędziów nakaże dodatkową instrukcję, przeprowadza ją sekretarz.

Art. 50. Od decyzji Kolegium, jeśli nic innego wyraźnie nie jest postanowione, nie przysługuje zaskarżenie.

Art. 51. Skarga o nieważność może być złożona nie tylko przeciwko wyrokom kończącym postępowanie, lecz także przeciwko wyrokom przedstanowczym i dekretem, wydanym w jakikolwiek sposób przez Rotę Rzymską, o ile, jeśli nic innego nie zastrzega się w prawie, posiadają moc wyroku definitywnego.

Art. 52. § 1. Jeśli ktoś działał w czyimś imieniu bez zlecenia zgodnego z przepisami prawa, wadę uważa się za usuniętą na skutek apelacji złożonej przez samą stronę zanim zostanie zaskarżona nieważność, a nawet na skutek jakiegokolwiek czynności tejże strony przed skargą równoznaczną z zatwierdzeniem.

§2. W przypadku, o którym mowa w § 1, rekurs dekretem sekretarza jest odrzucany na wstępie (*in limine*).

Art. 53. § 1. Jeśli skarga o nieważność zostanie wniesiona razem z apelacją, skarga winna być złożona do Sygnatury Apostolskiej, a apelacja do Roty Rzymskiej.

§2. Decyzja w sprawie skargi powinna poprzedzać decyzję o apelacji, chyba że Sygnatura Apostolska postanowi co innego.

Art. 54. Po przyjęciu rekursu, wątpliwość powinna być wyrażona w formule: *Czy stwierdza się nieważność decyzji Roty Rzymskiej?*

Rozdział III. Prośby o przywrócenie do stanu poprzedniego przeciwko decyzjom Roty Rzymskiej

Art. 55. § 1. Prośba o przywrócenie do stanu poprzedniego zawiesza nie podjęte jeszcze wykonanie wyroku.

§2. Jeśli jednak na podstawie prawdopodobnych poszlak powstaje podejrzenie, że prośba została złożona w celu opóźnienia wykonania wyroku, Kongres może zarządzić, aby wyrok został wykonany, po przyznaniu jednak proszącemu o przywrócenie odpowiedniej kaucji, by – jeśli otrzyma przywrócenie stanu poprzedniego – nie był poszkodowany.

Art. 56. Po przyjęciu rekursu, wątpliwość powinna być wyrażona w formule: *Czy należy przywrócić do stanu poprzedniego?*

Art. 57. Po przyznaniu przywrócenia, jeśli papież nie postanowi czego innego, sprawa jest odsyłana do Roty Rzymskiej, aby rozstrzygnęła o meritum zgodnie ze swoimi przepisami.

Rozdział IV. Rekursy przeciwko odmowie przez Rotę Rzymską ponownego zbadania sprawy

Art. 58. W sprawach dotyczących stanu osób, rekurs przeciwko odmowie przez Rotę Rzymską

ponownego zbadania sprawy może być złożony w terminie zawitym trzydziestu dni.

Art. 59. § 1. Po powiadomieniu drugiej strony, sekretarz wyznacza stronie wnoszącej rekurs krótki termin na wyjaśnienie motywów prośby; następnie obrońca wężła opracowuje swoje uwagi; jako ostatni wotum *pro rei veritate* składa rzecznik sprawiedliwości.

§2. Kongres przyjmuje albo odrzuca wniosek o nowe wniesienie sprawy bez możliwości zaskarżenia.

Art. 60. Dekret wydany przez Kongres jest przekazywany do wiadomości stronie wnoszącej rekurs i Dziekanowi Roty Rzymskiej, z poinformowaniem drugiej strony.

Art. 61. Kongres, podczas rozpatrywania rekursu przez Sygnaturę Apostolską, może zadecydować o przyznaniu lub uchyleniu wykonania wyroku.

Rozdział V. Zarzuty stronnictwa przeciwko sędziom Roty Rzymskiej

Art. 62. Zarzut stronnictwa przeciwko sędziemu Roty Rzymskiej może być przedstawiony w przypadkach, o których w kan. 1448, § 1 i 1624 *Kodeksu Prawa Kanonicznego* oraz 1106, § 1 i 1305 *Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich*.

Art. 63. § 1. Po natychmiastowym poinformowaniu wyłączonego sędziego, sekretarz ustala termin dla zgłaszającego zarzut w celu wyjaśnienia przytoczonych argumentów; następnie po uzyskaniu związanych ze sprawą pism procesowych stron oraz uwag obrońcy wężła, jeśli uczestniczy, i wotum *pro rei veritate* rzecznika sprawiedliwości, sprawa jest wnoszona na Kongres.

§2. Wyłączany sędzia, jeśli sam o to prosi albo zachodzi taka potrzeba, jest wysłuchiwany przez sekretarza.

Art. 64. Kongres orzeka czy należy, czy też nie, wyłączyć sędziego, bez możliwości zaskarżenia.

Art. 65. Dekret wydany przez Kongres jak najszybciej jest notyfikowany Dziekanowi Roty Rzymskiej.

Rozdział VI. Sprawy przeciwko sędziom Roty Rzymskiej

Art. 66. § 1. Proces w sprawach czy to karnych, czy to spornych przeciwko sędziom Roty Rzymskiej z powodu czynności dokonanych przy wykonywaniu przez nich funkcji toczy się, z zachowaniem odpowiednich przystosowań, zgodnie z art. 36-49 oraz przepisami prawa kodeksowego.

§2. Strona poszkodowana może ze skargą procesową o naprawienie szkód wyrządzonych jej na mocy przestępstwa wystąpić w tym samym procesie karnym.

Art. 67. § 1. W procesie karnym rolę powoda pełni rzecznik sprawiedliwości.

§2. Wszystko to, co w popieraniu i wszczęciu procesu karnego przynależy do ordynariusza, wykonuje prefekt.

Art. 68. Wyrok jest wydawany przez Kolegium złożone z pięciu sędziów.

Art. 69. Stronie, która uważa się za pokrzywdzoną oraz rzecznikowi sprawiedliwości przysługują środki odwoławcze przed Sygnaturą Apostolską, nie wykluczając w poszczególnym przypadku apelacji.

Rozdział VII. Konflikty kompetencji między sądami

Art. 70. Z zachowaniem kompetencji, o których w art. 35, nn. 2-3, Sygnatura Apostolska, po zgłoszeniu konfliktu właściwości, najpierw bada, czy rzeczywiście chodzi o konflikt, który należy rozstrzygnąć zgodnie z przepisami artykułów tego rozdziału.

Art. 71. Sekretarz, po zapoznaniu się ze wszystkimi okolicznościami konfliktu, wedle potrzeby zawiesza trwające procesy.

Art. 72. Po otrzymaniu akt sprawy oraz pism procesowych stron, a także, jeśli zachodzi taka potrzeba, po wysłuchaniu sądów, obrońca wężła, jeżeli bierze udział w procesie, przedstawia swoje uwagi, a rzecznik sprawiedliwości przedstawia wotum *pro rei veritate*.

§2. Kongres, po odrzuceniu możliwości zaskarżenia, dekretem rozstrzyga zgłoszony konflikt, ustalając, o ile to konieczne, właściwe forum oraz sposób postępowania.

Tytuł IV

ADMINISTRACYJNY PROCES SPORNY

Rozdział I. Rekursy od poszczególnych aktów administracyjnych

Art. 73. § 1. Rekurs powinien zawierać informację:

1° o tym, przez kogo jest złożony;

2° o akcie, który jest zaskarżany;

3° o tym, co jest przedmiotem żądania;

4° na jakich przepisach prawa jest oparty;

5° o dacie notyfikacji zaskarżonego aktu;

6° zawierać podpis strony wnoszącej rekurs.

§2. Do rekursu powinny być dołączone:

1° akt, który jest zaskarżany, chyba że strona wnosząca rekurs nie może go dostarczyć;

2° zlecenie udzielone zgodnie z prawem obrońcy albo prośbę, popartą dokumentami, o otrzymanie bezpłatnej pomocy.

Art. 74. § 1. Rekurs musi być złożony w terminie zawitym sześćdziesięciu dni użytecznych od dnia notyfikacji aktu.

§2. Uchylenie terminów jest udzielane jedynie przez Biskupa Rzymskiego.

Art. 75. Rekurs jest nieważny, jeśli zupełnie nie wiadomo o jakie osoby lub o jaki przedmiot chodzi.

Art. 76. § 1. Sekretarz, po wysłuchaniu rzecznika sprawiedliwości, dekretem odrzuca na wstępie rekurs, który bez wątpienia i w sposób oczywisty jest pozbawiony jakiejś koniecznej podstawy formalnej, jak na przykład:

1° nie chodzi o sprawę należącą do sądu administracyjnego;

2° strona wnosząca rekurs jest pozbawiona zdolności występowania w sądzie;

3° nie istnieje ustawa, o której twierdzi się, że została naruszona;

4° upłynęły terminy wyznaczone na złożenie rekursu.

§2. O tego rodzaju dekrete sekretarz informuje rzecznika sprawiedliwości oraz, jeśli zachodzi taka potrzeba, właściwą Władzę.

§3. Tym samym dekretem wnoszący rekurs powinien zostać poinformowany o możliwości złożenia ponownego rekursu do Kongresu w terminie zawitym dziesięciu dni od jego otrzymania.

§4. Dekret, w którym Kongres potwierdza odrzucenie na wstępie, nie podlega już żadnemu zaskarżeniu.

Art. 77. Z zachowaniem art. 16, § 2, sekretarz wyznacza termin dla ponownego złożenia rekursu, jeśli jest obciążony wadami, które mogą zostać poprawione.

Art. 78. § 1. W jakimkolwiek stadium procesu, zakończenie sporu może nastąpić na skutek umorzenia albo na skutek odwołania zaskarżonego aktu albo na skutek zrzeczenia albo ugody.

§2. Ugoda zawarta pomiędzy stronami wymaga zatwierdzenia przez Kongres.

§3. W innych przypadkach zakończenia sporu, sekretarz wydaje dekret w tej sprawie, który powinien być podany do wiadomości wszystkim, których on dotyczy.

Art. 79. § 1. Sekretarz, swoim dekretem:

1° nakazuje, aby otrzymany rekurs został notyfikowany właściwej Dykasterii oraz wszystkim tym, którzy legalnie uczestniczyli w procesie toczącym się przed Dykasterią oraz wzywa ich, aby ustanowili sobie obrońcę przez zgodne z prawem pełnomocnictwo;

2° domaga się od Dykasterii, aby odpis zaskarżonego aktu oraz wszystkie akta odnoszące się do sporu przesłała w terminie trzydziestu dni;

3° ustanawia w sprawie rzecznika sprawiedliwości;

4° poleca kancelarii, aby powiadomiła wnoszącego rekurs oraz innych, o których w n. 1, o obowiązkach, które na nich ciążyą.

§2. W ten sam sposób, po dokonaniu stosownych zmian, sekretarz postępuje w odniesieniu do innych zainteresowanych.

Art. 80. Jeżeli Dykasteria nie ustanowi sobie obrońcy, prefekt mianuje go z urzędu.

Art. 81. § 1. Po otrzymaniu akt Dykasterii, sekretarz, poinformowawszy obrońcę strony wnoszącej rekurs, ustanawia dekretem termin na dostarczenie pisma procesowego, w którym wyraźnie winny być wskazane przepisy ustawy, o których twierdzi się, że zostały naruszone, wyjaśnienie, uzupełnienie lub poprawienie rekursu oraz ewentualnie na dostarczenie lub zażądanie dalszych dokumentów.

§2. Po upływie terminu, o którym w § 1, sekretarz dekretem w ten sam sposób ustanawia termin dla obrońcy strony przeciwnej, aby i on sam, po przejrzaniu tego wszystkiego, o czym w § 1, dostarczył pismo procesowe oraz ewentualnie przedstawił nowe dokumenty.

§3. Po dokonaniu tego rzecznik sprawiedliwości przedkłada swoje wotum *pro rei veritate*.

Art. 82. Po wymianie pism, obrońcy w ciągu dziesięciu dni mogą udzielić odpowiedzi; jako ostatni jednak ma możliwość interwencji rzecznik sprawiedliwości.

Art. 83. § 1. Po zwołaniu Kongresu zgodnie z przepisem art. 40, prefekt rozstrzyga, czy rekurs powinien być poddany pod dyskusję, czy odrzucony jako pozbawiony w sposób oczywisty jakiegokolwiek koniecznej podstawy formalnej lub fundamentu prawnego. W tym drugim przypadku podaje przyczyny.

§2. Decyzje Kongresu są przekazywane stronom na piśmie.

Art. 84. Z zachowaniem art. 76, § 4, od dekretu o odrzuceniu przysługuje rekurs do Kolegium, który winien być wniesiony i rozpatrzony zgodnie z przepisami art. 42.

Art. 85. § 1. Po przyjęciu rekursu, sekretarz, po jak najszybszym zwołaniu obrońców i rzecznika sprawiedliwości w celu przeprowadzenia sumarycznej dyskusji ustnej, oraz po uwzględnieniu ich wniosków i odpowiedzi, ustala terminy sporu, potwierdzając swoim dekretem uzgodnioną formułę wątpliwości.

§2. Od tego dekretu przysługuje rekurs do prefekta w ciągu dziesięciu dni, z wykluczeniem jakiegokolwiek dalszego środka odwoławczego.

Art. 86. Po odbyciu krótkiej dyskusji ustnej, sekretarz, jeśli zachodzi taka potrzeba, uzupełnia instrukcję sprawy. Jeśli zaś strony wnoszą zastrzeżenia, sam jak najszybciej je rozstrzyga.

Art. 87. Po sporządzeniu *summarium* sprawy, żaden dodatkowy dokument nie może być przedstawiony przez strony, chyba że prefekt postanowi co innego oraz z zachowaniem art. 49.

Art. 88. § 1. Po sporządzeniu *summarium* sprawy, obrońcy w wyznaczonym terminie składają swoje pismo końcowe.

§2. Po upływie tego terminu, rzecznik sprawiedliwości przedkłada swoje wotum *pro rei veritate*.

§3. Obrońcy w terminie dziesięciu dni mogą przedstawić odpowiedzi; rzecznik sprawiedliwości ma możliwość wystąpienia na końcu.

Art. 89. Po wypełnieniu tego, czego wymaga prawo, postępuje się zgodnie z przepisami zawartymi w art. 46-49.

Art. 90. Sędziowie, w celu rozstrzygnięcia sporu, mogą określić w wyroku natychmiastowe i bezpośrednie następstwa nielegalności.

Art. 91. § 1. Od wyroków Kolegium, zawsze z zachowaniem natury Najwyższego Trybunału, można skorzystać jedynie ze środków odwoławczych, jakimi są: skarga o nieważność i prośba o przywrócenie do stanu poprzedniego.

§2. Prefekt, jeśli zachodzi taka potrzeba, może sprawę wnieść natychmiast do Kolegium Sędziów.

Art. 92. § 1. Jeżeli inaczej nie postanowiono, Dykasteria, która wydała albo zatwierdziła akt zaskarżony, powinna wykonać wyrok albo samodzielnie albo przez kogoś innego.

§2. Jeśli tego odmawia, zaniedbuje albo przekracza właściwy czy wyznaczony termin, z zachowaniem prawa do odszkodowania za ewentualnie wyrządzone szkody, na prośbę zainteresowanej strony wykonanie wyroku należy do samego Najwyższego Trybunału, po poinformowaniu Władzy wyższej.

Art. 93. § 1. Wykonawca powinien wykonać sam wyrok, rozumiany według właściwego znaczenia słów tak w tekście jak i w kontekście.

§2. Jeśli chodzi o wynagrodzenie pieniężne, wypłaty należy dokonać w terminie trzydziestu dni od ogłoszenia wyroku, jeśli nic innego nie zostało zastrzeżone przez Najwyższy Trybunał.

§3. Jeśli nielegalność aktu została zadeklarowana w odniesieniu do procedury, Władza może ten sam akt wydać ponownie, byleby zgodnie z przepisami prawa oraz zgodnie ze sposobem i w terminach ewentualnie określonymi w wyroku.

§4. Jeśli zaś nielegalność aktu została zadeklarowana w stosunku do rozstrzygnięcia, Władza może merytorycznie rozpatrzyć sprawę ponownie, byleby zgodnie z przepisami prawa oraz zgodnie ze sposobem i w terminach ewentualnie określonymi w wyroku.

Art. 94. Jeśli zrodzi się jakikolwiek spór co do sposobu wykonania wyroku, rozstrzyga go jak najszybciej Kongres.

Rozdział II. Zawieszenie wykonania aktu administracyjnego

Art. 95. § 1. Po przedstawieniu powodów, można wnosić na każdym etapie sprawy o całkowite lub częściowe zawieszenie wykonania zaskarżonego aktu.

§2. W poważniejszych przypadkach zawieszenie wykonania zaskarżonego aktu może zaproponować sam rzecznik sprawiedliwości.

§3. Jeśli powstanie problem związany z zawieszeniem, należy tę kwestię jak najszybciej rozstrzygnąć.

Art. 96. § 1. Jeśli decyzją sekretarza, po wysłuchaniu rzecznika sprawiedliwości, wniosek o zawieszenie wykonania zaskarżonej decyzji nie został odrzucony na wstępie, sekretarz, po zawiadomieniu o wniosku Władzy oraz innych, których to dotyczy, ustanawia równocześnie termin dla dostarczenia pism procesowych oraz ustala jak najszybciej dzień rozstrzygnięcia.

§2. Po upływie tego terminu rzecznik sprawiedliwości jak najszybciej przedkłada swoje wotum *pro rei veritate*.

§3. Kongres udziela albo odmawia zawieszenia wykonania w ciągu sześćdziesięciu dni od chwili wpłynięcia wniosku.

Art. 97. Po zadecydowaniu o zawieszeniu wykonania, o decyzji jak najszybciej informuje się właściwą Władzę, a decyzję natychmiast wprowadza się w życie.

Art. 98. Od decyzji Kongresu nie ma żadnego środka odwoławczego; sprawa jednak może być na nowo wniesiona, jednak po dostarczeniu nowych uzasadnień.

Art. 99. Jeżeli w dekrete Kongresu nic innego nie zostało wyraźnie zastrzeżone, zawieszenie wykonania jest w mocy tak długo jak trwa sprawa i nie ma skutku wstecznego.

Art. 100. Normy tego rozdziału, po odpowiednim przystosowaniu, winny być zachowywane w stosunku do skarg i zarzutów o zajęcie rzeczy i wstrzymanie wykonania uprawnień.

Rozdział III. Naprawienie szkód

Art. 101. Prośba o naprawienie szkód wyrządzonych wskutek nielegalnego aktu, o którym w art. 34, § 2, może być złożona tylko do czasu krótkiej dyskusji ustnej.

Art. 102. Władza jest pozwana oraz odpowiada w takiej mierze, w jakiej na podstawie jej decyzji wynikają udowodnione szkody.

Art. 103. W celu uniknięcia zbytej zwłoki prefekt lub Kolegium może sprawę o szkodach odłożyć do czasu, aż Najwyższy Trybunał wyda wyrok kończący postępowanie o nielegalności.

Rozdział IV. Spory administracyjne wniesione przed Najwyższy Trybunał

Art. 104. Jeżeli w poszczególnych przypadkach Biskup Rzymski nie postanowił inaczej, Najwyższy Trybunał w przedłożonych mu sporach administracyjnych rozstrzyga o meritum zgodnie z przepisami o procesie spornym administracyjnym oraz zgodnie z przepisami zwyczajnego procesu spornego, z odpowiednimi modyfikacjami.

Rozdział V. Konflikty kompetencji pomiędzy Dykasteriami

Art. 105. Po zaistnieniu konfliktu kompetencji pomiędzy Dykasteriami, sprawa, po ich wysłuchaniu oraz uzyskaniu wcześniej wotum rzecznika sprawiedliwości, jest rozstrzygana jak najszybciej na Kongresie.

Tytuł V

POSTĘPOWANIE ADMINISTRACYJNE

Art. 106. § 1. Jeśli nie postanawia się inaczej, w sprawach, o których w art. 35, rozstrzyga prefekt, po otrzymaniu wotum rzecznika sprawiedliwości oraz po wysłuchaniu sekretarza; ponadto, zgodnie z przepisem art. 8, § 1, wysłuchuje się zdania obrońcy węzła.

§2. Prefekt, przy zachowaniu art. 6, § 3, może na stałe zlecić sekretarzowi, aby, po otrzymaniu wotum rzecznika sprawiedliwości, rozstrzygał niektóre zwyczajne sprawy.

Art. 107. § 1. Sprawy o większym znaczeniu rozpatruje się na Kongresie.

§2. Do prefekta należy podejmowanie decyzji, czy, oprócz spraw ustalonych, także inną kwestię należałoby przedyskutować na Kongresie.

§3. Nie podejmuje się nic poważnego ani nadzwyczajnego, jeśli nie został o tym wcześniej poinformowany papież.

Art. 108. Do sekretarza należy, po otrzymaniu wotum rzecznika sprawiedliwości, odrzucanie na wstępie rekursu lub wniosku z powodu wyraźnego braku jakiejś koniecznej podstawy formalnej lub fundamentu prawnego, z zachowaniem możliwości złożenia rekursu zgodnie z przepisem art. 28, § 1.

Art. 109. Należy wysłuchać, o ile to jest możliwe, tych, których prawa mogą być naruszone.

Rozdział I. Czuwanie nad prawidłowym funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości

Art. 110. § 1. Po przebadaniu sprawozdania rocznego lub wyroków sądu, sekretarz formułuje stosowne rady albo uwagi.

§2. W przypadku doniesienia na jakiś sąd do sekretarza należy, po wysłuchaniu, jak zachodzi taka potrzeba, jego moderatora, wikariusza sądowego lub sędziego sprawy, oraz po uzyskaniu wotum rzecznika sprawiedliwości, podjęcie decyzji, czy i w jaki sposób należy postępować, z zachowaniem właściwości sądów i sędziów.

§3. Informuje o sprawie prefekta, jeśli wydaje się, że należy zwrócić uwagę na problemy o większym znaczeniu.

Art. 111. § 1. Jeśli zostały odkryte poważne nieprawidłowości, na Kongresie rozstrzyga się o wskazaniach, jakie należy udzielić sądowi w celu zapewnienia właściwej jurysprudencji lub zachowania na przyszłość przepisanej prawem sposobu postępowania; na Kongresie decyduje się także o przeniesieniu sprawy do innego sądu, o zawieszeniu wykonania już wydanych decyzji, czy też o przeprowadzeniu wizytacji sądu.

§2. W nagłym przypadku, aby nie powstała szkoda nie do naprawienia, zanim sprawa zostanie rozpatrzona na Kongresie, zawieszenie wykonania decyzji sądowej może zostać nakazane przez prefekta lub sekretarza, po uzyskaniu wotum rzecznika sprawiedliwości lub obrońcy węzła.

§3. Ilekroć wydaje się to konieczne dla zapewnienia właściwej jurysprudencji, Sygnatura Apostolska może prosić papieża o władzę orzekania odnośnie do meritum sprawy.

Art. 112. Do Ojców Sygnatury Apostolskiej wraz z sekretarzem należy rozpatrywanie przygotowanego na Kongresie tekstu dekretu ogólnego wykonawczego lub instrukcji i zatwierdzanie go oraz rozpatrywanie zagadnień ogólnych odnoszących się do prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

Rozdział II. Sankcje dyscyplinarne

Art. 113. § 1. Jeśli wydaje się, że należy upomnieć pracowników jakiegoś sądu, adwokatów lub pełnomocników, prefekt zazwyczaj zleca moderatorowi sądu, aby rozpatrzył sprawę, jeśli trzeba zarządził, a następnie zdał sprawozdanie; jego decyzja jednak, nawet z urzędu, może być odwołana lub poprawiona na Kongresie.

§2. Jeśli jednak postępowanie dyscyplinarne zostaje podjęte w Sygnaturze Apostolskiej, rzecznik sprawiedliwości sporządza pozew i, po dokładnym rozważeniu obrony, potwierdza go lub poprawia; zostawia się możliwość dania odpowiedzi, a następnie sprawę rozpatruje się na Kongresie.

§3. Prefekt może udzielić upomnienia również poza Kongresem.

Rozdział III. Rekursy hierarchiczne

Art. 114. § 1. Przedłożone rekursy hierarchiczne, które odnoszą się do prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, rozpatruje się według przepisu art. 106, § 1, z zachowaniem artt. 107-109.

§2. Wnoszący rekurs może, po przedstawieniu uzasadnienia, w ciągu dziesięciu dni od otrzymania dekretu prosić prefekta o jego odwołanie lub poprawienie.

Rozdział IV. Powierzenia oraz inne reskrypty

Art. 115. § 1. Po przyjęciu prośby, aby sprawa została powierzona Rocie Rzymskiej lub sądowi w inny sposób bezwzględnie niewłaściwemu oraz aby właściwość sądu względnie niewłaściwego została rozszerzona, albo została udzielona inna łaska związana z wymierzaniem sprawiedliwości, postępuje się zgodnie z przepisem art. 106, § 1, z zachowaniem artt. 107-109.

§2. Jednak tylko na Kongresie mogą być podjęte rozstrzygnięcia o udzieleniu dyspensy od dwóch zgodnych decyzji w sprawach o nieważność małżeństwa lub o powierzeniu sprawy pod osąd Trybunału Roty Rzymskiej.

§3. Po złożeniu wniosku o łaskę nowego wysłuchania, sprawa jest wnoszona na Kongres.

§4. Przy rozstrzyganiu tych spraw należy zbadać, czy istnieje słuszna i rozumna przyczyna, po uwzględnieniu okoliczności konkretnego przypadku i znaczenia ustawy; od tego zaś, co stanowi istotę procesu sądowego, nie można dyspensować.

Art. 116. § 1. Jeśli prośba o łaskę, jaka może być udzielona jedynie przez Biskupa Rzymskiego, nie zostanie odrzucona na wstępie, na Kongresie rozpatruje się, z zachowaniem art. 106, § 1, oraz 109, czy należy zabiegać o tę łaskę u Ojca Świętego.

§2. Jeśli decyzja będzie negatywna, Sygnatura Apostolska informuje o tym tych, których to dotyczy.

Art. 117. Sposób postępowania, o którym w art. 106, § 1, stosuje się przy aprobowaniu dekretów o erygowaniu sądów międzydiecezjalnych lub sądów apelacyjnych, kiedy aprobata ich ustanowienia zarezerwowana jest Stolicy Świętej.

Rozdział V. Stwierdzenie nieważności małżeństwa

Art. 118. Jeżeli Sygnatura Apostolska rozpatruje sprawę dotyczącą stwierdzenia nieważności małżeństwa w przypadkach, które nie wymagają dokładniejszego dochodzenia lub badania, sprawa, po uzyskaniu uwag obrońcy węzła i wotum rzecznika sprawiedliwości, jest wnoszona na Kongres.

Rozdział VI. Dekrety o wykonalności w celu uzyskania skutków cywilnych

Art. 119. § 1. Do sekretarza należy, na wniosek tego, kto jest tym zainteresowany, wydanie

dekretu, aby decyzje wykonawcze w sprawach o nieważność małżeństwa otrzymały skutki cywilne w Państwach, które w tej sprawie podpisały konwencję ze Stolicą Świętą.

§2. Jeśli w tej sprawie zrodzi się wątpliwość, postępuje się zgodnie z przepisem art. 106, § 1, z zachowaniem artt. 107-109.

§3. Jeżeli na właściwym, zgodnie z przepisami prawa, forum trwa zaskarżenie owej decyzji, zazwyczaj nie wydaje się dekretu o wykonalności.

Art. 120. § 1. Nie można wnieść zaskarżenia przeciwko dekretowi o wykonalności.

§2. Do prefekta należy, z zachowaniem art. 109 oraz po wysłuchaniu obrońcy węzła, rzecznika sprawiedliwości i sekretarza, zawieszenie albo odwołanie z urzędu tego dekretu z poważnej przyczyny.

Art. 121. W sprawach o rozwiązanie węzła małżeństwa zawartego i nie dopełnionego postępuje się w sposób analogiczny.

Tytuł VI

STOSOWANIE PRAWA

Art. 122. Co do spraw, które nie są ujęte w niniejszym prawie własnym, należy zachowywać, o ile mogą być zastosowane, kodeksowe przepisy procesowe, z uwzględnieniem również tradycji kanonicznej i praktyki Sygnatury Apostolskiej.

Prawo to więc Naszą władzą zatwierdzamy, postanawiamy i ustalamy, bez względu na jakiegokolwiek przeciwne zarządzenia.

Dano w Rzymie, u św. Piotra, dnia 21 czerwca roku Pańskiego 2008, w czwartym roku naszego Pontyfikatu.

Papież Benedykt XVI